

ON VOLEN DUR EL PLANETA?

MULTINACIONALS: AMBICIÓ QUE NI AMB LA CRISI S'ATURA

SILVIA RIBEIRO

Uruguai - Mèxic, del Grup ETC: etcgroup.org

La més gran concentració corporativa de la història s'ha esdevingut en les darreres dècades. Del 1990 al 2007, la quantitat total de fusions i adquisicions entre empreses va augmentar un 1000%, arribant als 4,48 bilions de dòlars. Les multinacionals han anat prenent cada vegada més esferes de la vida arreu del planeta, convertint allò que toquen en mercaderies i especulació, deixant les majories en una enorme crisi de salut, pobresa i fam alhora que converteixen el planeta en un immens receptor de deixalles i contaminació. Només en els guanys d'alimentació i farmacèutiques, les deu empreses més grans de cada sector acaparen a nivell mundial el 67% de les llavors sota propietat intel·lectual, el 89% dels agroquímics, el 26% del processament d'aliments i begudes, el 55% dels farmacèutics i el 63% de la farmacèutica veterinària.

Amb ben poques diferències, aquesta concentració es va repetir en tots els sectors industrials i financers clau, exercint una enorme ingerència en les polítiques nacionals i internacionals, de la qual cosa en va resultar en el mateix període una *allau de lleis i normatives nacionals i internacionals* per afavorir-les: acords de "lliure" comerç lleonins, imposició de règims de patents, total llibertat i garantia per a les seves inversions, laxitud en les regulacions ambientals i de seguretat en els aliments, entre d'altres.

Un altre aspecte central per aconseguir aquest domini ha estat el *desenvolupament tecnològic i la seva monopolització*. Les noves tecnologies, a les societats injustes, sempre han servit per augmentar la distància entre pobres i rics.

Davant la crisi més profunda de la història del capitalisme (alimentària, energètica, financera i econòmica, travessades per la més gran crisi climàtica, ambiental i de salut mai vista), les empreses generadores de la crisi, moltes d'elles recolzades per governs, afirmen que per sortir-ne no cal pas un canvi radical dels patrons de producció i consum, ni un qüestionament profund a la injustícia social en la propietat de la terra i l'accés als recursos, ni a la forma explotadora i contaminant de relació amb l'ambient i la natura,

sinó, justament, nous arranjaments tecnològics.

(Des)arreglant el clima

Davant el canvi climàtic, que supera totes les prediccions, proliferen les propostes de geoenginyeria: manipular ecosistemes sencers o grans parts del planeta, per tal de modificar el clima "de cop". Els que sempre varen argumentar que el canvi climàtic era un fenomen natural (empreses petrolieres, EUA, etc.) diuen que les seves causes ja no importen pas, sinó que és necessari aplicar tecnologies per controlar-lo. Hi ha una nova fal·lera per l'energia nuclear, les megarescloses, les megaplantacions d'arbres i de matèries primeres per a agrocombustibles.

A més, però, hi ha propostes com la de Paul Crutzen, Premi Nobel de Química, que proposa disparar nano partícules de diòxid de sulfur a l'estratosfera, simulant l'efecte d'una erupció volcànica, per tancar les radiacions solars. La despesa, calculada per Crutzen entre 25 i 50 mil milions de dòlars per anys, no inclou el mig milió de morts prematures que causarien les partícules contaminants, que després caurien a la terra.

D'altres proposen fertilitzar els oceans amb urea o nanopartícules de ferro, que produirien florides sobtades i massives de plàncton, refredarien la temperatura del mar i absorbirien diòxid de carboni. Hi ha empreses com Climos Inc. i Ocean Nourishment Corporation, que plantegen vendre aquesta mena d'experiments com a crèdits de carboni, convertint la suposada salvació del planeta en un negoci ben sucós. Manta literatura científica mostra que aquest sistema no seria efectiu, perquè el diòxid de carboni es tornaria a alliberar més endavant. Les mateixes fonts assenyalen que produiria danys, alterant l'equilibri d'ecosistemes i cadenes tròfiques marines i produint sobrefertilització, amb forts impactes a zones costaneres per als peixos, algues i pescadors artesans.

Per tot això, el maig del 2008, el Conveni de Diversitat Biològica va establir una moratòria sobre la fertilització oceànica. Era una primera alerta sobre els riscos de la geoenginyeria. Però les empreses que hi

veuen un fabulós negoci estan fent un munt de gestions per revertir aquesta moratòria.

Hi ha moltes més propostes de geoenginyeria que es pretenen presentar com a alternatives en la propera reunió de la Convenció sobre Canvi Climàtic, el desembre del 2009. El denominador comú és que es tracta de propostes que impliquen grans negocis per a les empreses, a través de crèdits de carboni i altres mecanismes, i que aquesta mena d'alteració d'ecosistemes, inevitablement tindrà impactes sobre altres regions i països, més enllà dels "beneficiats".

L'economia del sucre: assalt final a la natura

La crisi climàtica i els alts preus dels combustibles serveixen també de justificació per a una sèrie d'iniciatives que es proposen substituir l'economia del petroli –o una part significativa– per una nova "economia del sucre" o "economia de carbohidrats", la primera matèria de la qual és biomassa fermentada amb microbis manipulats genèticament. Es tracta de transformar els "totxos bàsics" de qualsevol font de biomassa (conreus, residus, arbres, pastures, algues, etc.), a través de la fermentació, i la posterior construcció de polímers o altres blocs constructors moleculars, per produir fàrmacs, plàstics, químics i combustibles.

La primera generació d'agrocombustibles ha tingut grans impactes ambientals, econòmics i socials; però ha sigut un esquitxat negoci per als agronegocis i les petrolieres. En la mateixa línia, pretenen arribar molt més enllà amb segones i terceres generacions, part d'aquesta nova economia del sucre.

Per accelerar la fermentació de noves fonts de biomassa, fent econòmicament viable el processament de per exemple, la cel·lulosa, la idea és emprar microbis produïts per biologia sintètica, és a dir, amb seqüències no pas d'altres éssers vius –com en els transgènics– sinó construïdes artificialment en laboratoris, éssers vius totalment sintètics, cosa que científics cobdiciosos com Craig Venter al·leguen haver patentat ja. Això planteja incerteses i riscos per al medi ambient i la salut encara més seriosos que els dels transgènics.

A més implica un augment exponencial de la demanda de biomassa natural o conreada, en ambdós casos amb impactes brutals per al medi ambient, agreujant la disputa de terra, aigua i nutrients. Un

exemple: DuPont va instal·lar el 2007 una biorefineria, on empra 150.000 tones de blat de moro per produir 45.000 tones de sorona, una substància semblant al niló, que malgrat provenir del blat de moro, no és pas biodegradable. Per això empra bacteries E-Coli manipulades per biologia sintètica. Al Brasil, Amyris Biotechnology va signar contractes amb dues grans empreses brasileres de processament de canya de sucre –Crystalsev i Votorantim– per a noves menes d'etanol i biodiesel. També es basa en biologia sintètica.

Malgrat que les empreses de biologia sintètica emprin noms nous com Amgris, Athenix, Codexis, LSQ, Mascoma, Metabolix, Verenium o Synthetic Genomic; qui hi ha al darrere són les principals petrolieres (Shell, BP, Marathon Oil i Chevron), les empreses que controlen més del 80% del comerç mundial de cereals (ADM, Cargill, Bunge i Louis Dreyfus), l'oligopoli de llavors i productores de transgènics i agrotòxics (Monsanto, Syngenta, DuPont, Dow, Basf i Bayer), les farmacèutiques més grans (Merck, Pfizer, Bristol Myers Squibb), juntament a General Motors, Procter & Gamble, Marubeni i d'altres.

Això implica l'apropiació i mercantilització de la major quantitat possible de biomassa del planeta que encara no estigui privatitzada. Segons un estudi del Departament d'Energia dels EUA, actualment s'utilitza el 24% de la biomassa del planeta, la major part de la qual està sota control d'empreses multinacionals. Entre els seus plans hi ha multiplicar per cinc l'apropiació de biomassa per a ús d'aquest país. Afirment que empraran cel·lulosa, arbres i residus de collita (cosa que provocaria entre d'altres, una enorme degradació de sòls), però no competiran amb aliments. Això és fals donat que caldran més terres i aigua, més monoconreus i més destrucció d'àrees naturals.

D'alternatives a la crisi ja n'hi ha, però són ignorades pels poderosos, perquè no produeixen guanys per a les multinacionals. Un exemple és la sobirania alimentària, basada en la diversitat de cultures i economies camperoles i locals, sostenibles i descentralitzades, que creen una relació més solidària camp-ciutat. En aquest model, també s'acota la urbanització salvatge i es disminueix la demanda energètica, els transports i les deixalles, creant les bases per a relacions respectuoses i conscients dels límits de la natura.